

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

OSAAMISPERUSTEISUUS TODEKSI – askelmerkkejä koulutuksen järjestäjille

TUTKE 2 -toimeenpanon tukimateriaali

© Opetushallitus ja tekijät

Oppaat ja käsikirjat 2014:8

ISBN 978-952-13-5837-1 (pdf)

ISSN-L 1798-8950

ISSN 1798-8969 (verkkojulkaisu)

Taitto: Grano Oy/Erja Hirvonen

www.oph.fi/julkaisut

SISÄLTÖ

Johdanto	4
----------------	---

OSA I

Lähtökohdat, kansallinen tahtotila ja osaamisperusteisuuden tuomat muutokset.....	6
--	----------

1. Lähtökohdat – osaamisperusteisuutta jo 20 vuotta	7
1.1 Miksi oppiainelähtöisestä mallista työelämälähtöiseen ja osaamisperusteiseen tapaan jäsentää ammattiopintoja?	7
1.2 Millaisia muutoksia osaamisperusteisuus toi perusteisiin ja arviointiin?	7
2. Mitä TUTKE 2 -HE:ssä ja säädöksissä säädetään osaamisperusteisuudesta?	9
2.1 Osaamisperusteisuutta koskevat linjaukset HE:n perusteluissa	9
2.2 Osaamisperusteisuus TUTKE 2 -säädöksissä ja niiden perusteluissa	9
3. ECVET:n toimeenpano TUTKE 2 -säästöjen pohjalta.....	16
4. Osaamisperusteisuuden vieminen koulutuksen järjestäjän toimintaan	17

OSA II

Osaamisperusteisuus ja koulutuksen järjestäminen – askelmerkkejä osaamisperusteisuuden vahvistamisen tueksi.....	19
---	-----------

1. Taustaa	20
2. Itsearviointin työkalulla askelmerkkejä osaamisperusteisuuden vahvistamiseen	21
2.1 Strateginen taso	21
2.2 Operatiivinen taso	24
3. Checklist osaamisperusteiseen koulutuksen järjestämiseen	30
Liite 1. Askelmerkkejä osaamisperusteisuuteen Koulutuskeskus Sedu	33

Johdanto

Ammattikoulutus
Ammatillinen peruskoulutus
Sirkka-Liisa Kärki

Viimeistään TUTKE 2 -hankkeen toimeenpanon yhteydessä kaikkien koulutuksen järjestäjien on varmistettava osaamisperusteisuuden toteutuminen. Sitä edellyttävät TUTKE 2 -linjaukset ja kansallinen tahtotila. Osaamisperusteisuus ei ole uusi asia, mutta koulutuksen järjestäjät ovat eri vaiheissa asian viemisessä käytäntöön.

Nyt on muutoksen aika, eikä säädösten ja määräysten valmistumista lopullisessa muodossaan voida odottaa. Hallituksen esitys 12/2014 on linjannut uudistuksen. Mikäli säädöksiin tulee muutoksia, ne otetaan huomioon. Tutkinnon perusteiden ja muiden määräysten luonnokset ovat saatavissa jo nyt toukokuussa 2014 osoitteessa www.oph.fi/ampe ja www.oph.fi/yrkesgrund (ruotsinkielinen sivusto). Niistä voi antaa palautetta ja niiden perusteella voi jo käynnistää suunnitelmien valmistelua.

Muutosprosessin aikataulu (mikäli säädökset etenevät suunnitellusti)

- TUTKE 2 -säädökset eduskunnassa, annetaan ilmeisesti 9/2014.
- Kaikkien perustutkintojen perusteet ja muut määräykset ovat olleet lausunnoilla ja määräykset annetaan 10/2014.
- Säädökset tulevat voimaan 1.8.2015, ja ne koskevat sekä aiemmin aloittaneiden että uusien opiskelijoiden koulutusta.
- Koulutuksen järjestäjien tulee valmistella toimeenpanosuunnitelmat ja siirtymävaiheen ratkaisut ajoissa ennen koulutuksen käynnistymistä 1.8.2015.

Koulutuksen järjestäjät ovat toivoneet ”yhteisiä askelmerkkejä” jäsentämään ja tukemaan TUTKE 2 -muutosten ja niihin liittyvän osaamisperusteisuuden todeksi tekemistä. Tämä tukimateriaali pyrkii helpottamaan koulutuksen järjestäjien työtä tarvittavien muutosten toteuttamiseksi. Muutosprosessin eri vaiheissa olevat koulutuksen järjestäjät voivat omista lähtökohdistaan oman organisaationsa ja henkilöstönsä tilanteen huomioon ottaen panna heti toimeksi, suunnitella ja aikatauluttaa omalta osaltaan muutosprosessin, prosessin johtamisen, vaadittavat toimenpiteet ja seurannan. Koulutuksen järjestäjien on tärkeää arvioida kokonaisvaltaisesti oman organisaationsa tilanne ja sen perusteella määritellä muutostarpeet, linjata ja johtaa muutosprosessia.

OSAAMISPERUSTEISUUS TODEKSI – ASKELMERKKEJÄ KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJILLE -TUKIMATERIAALI

OSA I sisältää taustaa, perusteluja sekä tietoa siitä, miksi osaamisperusteisuuteen pyritään, mikä on kansallinen tahtotila, mitä TUTKE 2 -säädosluonnoksissa (HE:n perustelut ja säädosmuutokset) säädetään osaamisperusteisuudesta sekä mitä osaamisperusteisuus merkitsee koulutuksen järjestäjän toiminnassa. ECVET eli eurooppalainen opintosuoritusten siirtojärjestelmä toimeenpannaan TUTKE 2 -säädösten yhteydessä.

Osa 1 on valmisteltu Opetushallituksessa.

OSA II sisältää varsinaiset askelmerkit koulutuksen järjestäjän itsearviointia ja muutoksen suunnittelua varten sekä case-esimerkkejä. Osan 2 ovat valmistelleet Koulutuskeskus SEDU:n johto ja asiantuntijat.

Tukimateriaaliin liittyen järjestettiin keskustelutilaisuus, johon osallistui sekä AMKE ry:n että SAJO ry:n jäseniä – koulutuksen järjestäjiä ja oppilaitosjohtoa. Heiltä saatu palaute ja täydentävät esimerkit on otettu huomioon.

OSA I

Lähtökohdat, kansallinen tahtotila ja osaamisperusteisuuden tuomat muutokset

Opetushallitus
Sirikka-Liisa Kärki

1. Lähtökohdat – osaamisperusteisuutta jo 20 vuotta

Suomalaisessa ammatillisessa koulutuksessa **työelämälähtöisyys ja osaamisperusteisuus** ovat olleet lähtökohtana jo varsin kauan, **käytännössä jo parin kymmenen vuoden ajan**. Ammatillisten tutkintojen valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita vuosina 1993–1994 uudistettaessa oppimäärien, opintojaksojen ja oppiaineiden tilalle tulivat työelämän toimintakokonaisuuksiin perustuvat ammatilliset opintokokonaisuudet ja osaamisena määritellyt tavoitteet ja arviointikriteerit. Samaan aikaan aikuiskoulutukseen tuli näyttötutkintojärjestelmä.

Kaikkien sen jälkeen tulleiden opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden uudistamisen yhteydessä on asiaa pyritty viemään pidemmälle. Muutokset ovat sekä kansallisella tasolla että koulutuksen järjestäjien, oppilaitosten ja opettajien toiminnassa vienneet varsin kauan, koska on pitänyt **muuttaa ajattelua tiede- ja oppiainekeskeisestä, meillä kaikilla hyvin syvällä olevasta tavasta jäsentää maailmaa, työelämän toiminnan pohjalta tapahtuvaan ammatillisen opiskelun jäsentämiseen**.

1.1 Miksi oppiainelähtöisestä mallista työelämälähtöiseen ja osaamisperusteiseen tapaan jäsentää ammattiopintoja?

- vaatimukset koulutuksen työelämälähtöisyyden lisäämisestä/osaavan työvoiman tarve – tarvittiin yhteinen kieli koulutukselle ja työelämälle
- tarve ilmaista opiskelijoille ja työelämälle selvästi ja konkreettisesti, mitä opiskelijoiden tulee osata koulutuksen jälkeen
- tarve saada selkeä perusta oppimistulosten arvioinnille
- tarve lisätä koulutusjärjestelmän tehokkuutta ja parantaa koulutuksen laatua oppimistulosten merkitystä korostaen
- tarve siirtää koulutuksessa ja opetuksessa enemmän huomiota opetussisällöistä oppimistuloksiin/osaamiseen eli siihen, mitä opiskelijan pitää osata koulutuksen ja tutkinnon suorittamisen jälkeen
- tarve suuntautua opetuskeskeisyydestä oppimiskeskeisyyteen
- tarve vahvistaa opiskelijakeskeisyyttä ja tuoda opiskelijat oppimis- ja arviointiprosessien subjekteiksi – sosio-konstruktivistisen oppimiskäsityksen korostuminen
- oppimisympäristöjen monipuolistuminen – työpaikoilla ja muissa erilaisissa oppimisympäristöissä tapahtuvan opiskelun lisääntyminen
- aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen merkityksen arvostaminen
- opiskeltujen oppituntien ja yksityiskohtaisten sisältöjen sijaan hankittu osaaminen aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen lähtökohdaksi

1.2 Millaisia muutoksia osaamisperusteisuus toi perusteisiin ja arviointiin?

- tavoite- ja oppiainekeskeisistä opetussuunnitelman perusteista siirrytty tutkinnon perusteisiin, tavoitteiden määrittelystä ammattitaitovaatimusten määrittelyyn
- koko tutkinnon ammattitaitovaatimukset ilmaistu ammattitaitona ja osaamisena, jota työelämässä tarvitaan

- opintokokonaisuudet sittemmin tutkinnon osat määritelty ja nimetty työelämän toimintakokonaisuuksien ja työprosessien mukaan
- perusteissa määritelty oppimistulokset osaamisena (ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit) perustaksi oppimiselle, opettamiselle ja opiskelijan arvioinnille
- teoria ja käytäntö -erottelusta ja -sisällöistä siirrytty osaamiskokonaisuuksiin – tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja arvioinnin kohteet jäsenyivät työprosessien, työmenetelmien, työvälineiden sekä työn perustana olevan tiedon ja elinikäisen oppimisen avaintaitojen kautta, jotka ovat samalla myös arvioinnin kohteita yksittäisten sisältöjen asemasta
- ammattitaitovaatimukset (oppimistulokset) määritelty osaamisena (tiedot, taidot ja pätevyys), joka ilmenee ammatillisena toimintana ja saavutettu osaaminen on arvioitavissa käytännön työtilanteissa ja työtoiminnassa kirjallisten kokeiden sijaan
- arviointikriteerit ilmaisevat osaamisen tason kolmiportaisesti
- opiskelijan arviointiin tullut muutoksia – opiskelijoiden itsearviointi, oppimistulosten arviointi, ammattiosaamisen näytöt – oppimisen arvioinnin ja osaamisen arvioinnin erottaminen
- oppimisen arviointi on oppimisprosessin tukea ja osaamisen arviointi oppimistulosten arviointia
- ammattiosaamisen näyttöihin näyttöaineistoja
- kansalliset oppimistulosten arvioinnit

2. Mitä TUTKE 2 -HE:ssä ja säädöksissä säädetään osaamisperusteisuudesta?

2.1 Osaamisperusteisuutta koskevat linjaukset HE:n perusteluissa

Yleisenä tavoitteena on selkeyttää ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lainsäädäntöä erityisesti tutkintorakennetta ja tutkintojen perusteita sekä osaamisperusteisuutta koskevan sääntelyn ja terminologian osalta. Hallituksen esityksen 12/2014 mukaisilla muutoksilla luodaan puitteet selkeämmälle tutkintorakenteelle ja tutkintojen perusteiden uudistamiselle.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän keskeiset kehittämiskohteet ovat:

1. tutkintorakenteen ja tutkintojen työelämävastaavuus ja kyky reagoida muutoksiin,
2. tutkintojärjestelmän kokonaisuus ja tutkintorakenteen selkeys,
3. tutkintojen kokonaisuus ja
4. tutkintorakenteen ja tutkintojen joustavuus

OSAAMISPERUSTEISUUDEN TAHTOTILA

Keskeisenä tavoitteena on

- siirtyä kaikessa tutkintoon johtavassa ammatillisessa koulutuksessa aiempaa vahvempaan osaamisperusteiseen ja tutkinnon osiin perustuvaan rakenteeseen,
- vahvistaa ammatillisten tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä ja tutkinnon osiin perustuvaa rakennetta, mikä tukee joustavien ja yksilöllisten opintopolkujen rakentamista ja edistää aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamista ja tunnustamista osaksi tutkintoa.

Lisäksi edistetään tutkintorakenteen ja sitä koskevan päätöksenteon nopeutta ja joustavuutta reagoida työelämässä ja yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin.

2.2 Osaamisperusteisuus TUTKE 2 -säädöksissä ja niiden perusteluissa

Ammatillisen tutkinnon määrittely

Ammatillinen tutkinto on yhdelle tai useammalle osaamisalalle suunnattu **osaamiskokonaisuus**. Ammatillisen tutkinnon **ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet** perustuvat työelämän tarpeisiin. Ammatillisena tutkintona suoritettavan **osaamiskokonaisuuden** tulee olla hyödynnettävissä usean työnantajan palveluksessa ja yksilöiden tarpeiden näkökulmasta.

Osaamisala-käsite koulutusohjelma-käsitteen tilalle

Ehdotuksen mukaan kaikissa tutkinnoissa otettaisiin yhtenäisesti käyttöön **käsite osaamisala**, mikä **korostaisi** myös perustutkintona suoritettavien tutkintojen **osaamisperusteisuutta koulutuslähtöisyyden sijaan**.

Osaamispisteet tutkintojen ja tutkinnon osien mitoituserusteeksi

Ammatillisten tutkintojen mitoituserusteet ehdotetaan muutettavaksi ECVET-suosituksen periaatteiden mukaisiksi. ECVET-järjestelmässä keskeistä on osaamisperusteisuus. ECVET-pisteillä tarkoitetaan tutkintoon kuuluvien oppimistulosten eli osaamisen numeerisesti esitettyä kokonaispainoarvoa ja kunkin tutkinnon osan suhteellista painoarvoa koko tutkinnosta.

ECVET-suosituksen mukaan virallisessa täysipäiväisessä ammatillisessa koulutuksessa vuoden aikana suoritettavat oppimistulokset vastaavat 60:tä pistettä. ECVET-järjestelmän periaatteiden mukaan pisteet määritellään ensin koko tutkinnolle. Sen jälkeen tutkinnon pisteiden kokonaismäärästä annetaan pisteitä kullekin tutkinnon yksikölle sen mukaan, mikä on niiden suhteellinen painoarvo koko tutkinnosta. Tutkinnon kokonaispistemäärän määrittelyn lähtökohtana suositellaan käytettäväksi tutkinnon virallista oppimispolkua.

ECVET-pisteiden suomenkieliseksi nimeksi on esitetty vaihtoehtoja opintopiste, oppimistulospiste, suorituspiste tai osaamispiste. Edellä mainituista **osaamispiste korostaisi parhaiten ammatillisten tutkintojen osaamisperusteisuutta. Osaamispiste korostaisi myös sitä periaatetta, että pisteitä kertyy, kun niitä vastaava osaaminen on osoitettu.**

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon ja tutkinnon osien mitoituserusteena **ehdotetaan otettavaksi käyttöön** ECVET-järjestelmään perustuva mitoitus, jossa ECVET-pisteiden nimityksenä olisi **osaamispiste. Osaamispisteet korvaisivat** nykyisin käytössä olevat **opintoviikot**. Opintoviikkoja ei muutettaisi osaamispisteiksi suoraan jollakin valitulla kertoimella, vaan tutkinnon ja tutkinnon osien osaamispisteet määriteltäisiin ECVET-suosituksen periaatteiden mukaisesti.

Tutkintojen mitoituserusteet

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavien **ammatillisten perustutkintojen ja niiden osien mitoituksen peruste on osaamispiste**. Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tutkinnon laajuudeksi yli 180 osaamispistettä, jos ammattialaa koskeva sääntely sitä edellyttää.

Tutkinnon osien mitoituserusteet

Tutkinnon osien **osaamispisteet määräytyvät** sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän **osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys** suhteessa koko tutkinnon ammattitaitovaatimukseen ja osaamistavoitteisiin.

Ammatillisen perustutkinnon tavoitteiden määrittely

Ammatillisen peruskoulutuksen **tavoitteiden määrittelyssä** tuotaisiin esille koulutuksen **osaamisperusteisuus**. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena olisi antaa opiskelijoille laissa määritellyn ammatillisen perustutkin-

non edellyttämä osaaminen ja ammattitaito. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneella on **laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä osa-alueella**. Ehdotetun säännöksen mukaan koko tutkinnon yleisiä tavoitteita ei kuitenkaan määrättäisi tutkinnon perusteissa, koska tutkinnon tavoitteet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan itsenäinen määräys. Tutkinnon tavoitteiden määrittely muutoin on kuitenkin välttämätöntä, koska tutkinnon perusteissa tutkinnon tavoitteet tulee ottaa huomioon yksittäisissä tutkinnon osissa sekä tutkinnon muodostumissäännöissä.

Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille ammatillisen perustutkinnon edellyttämä osaaminen ja ammattitaito sekä valmiuksia yrittäjyyteen. Koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.

Tutkinnon muodostuminen

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettava tutkinto muodostuisi nykytilaa vastaavasti ammatillisista tutkinnon osista, yhteisistä tutkinnon osista sekä vapaasti valittavista tutkinnon osista. Näyttötutkintona suoritettavat tutkinnot muodostuisivat jatkossakin ainoastaan ammatillisista tutkinnon osista.

Ammatillisia tutkinnon osia koskevaa sääntelyä esitetään tarkennettavaksi siten, että kaikissa tutkinnoissa tulisi olla aina vähintään yksi pakollinen ammatillinen tutkinnon osa sekä valinnaisia ammatillisia tutkinnon osia. Pakolliset tutkinnon osat voisivat olla tutkinto- tai osaamisalakohkaisia.

Pakollinen tutkinnon osa vahvistaa tietyn tutkinnon suorittaneiden yhteistä osaamisperustaa. Muodostumissäännöissä **pakollisiksi määriteltyjen tutkinnon osien** avulla turvataan lisäksi se, että **kaikilla tutkinnon suorittaneilla** on tutkintotyypin kriteereiden ja vaativuustason mukainen alan **ydinammattitaito**. Tutkinnon osiin perustuva tutkinnon rakenne on keskeinen myös opiskelumotivaation ylläpitämisen ja opintojen keskeyttämisen vähentämisen kannalta. Opintonsa keskeyttäneen opiskelijan näkökulmasta on tärkeää, että hän voi palata myöhemmin jatkamaan opintojaan tutkinnon loppuun saattamiseksi.

Valinnaisuus

Työelämän muutoksen rinnalla vähintään yhtä suuri muutos on tapahtumassa yleisemmin yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Tämän kehityksen myötä **yhdenmukaisten koulutuspolkujen osuus vähenee**, vaikka edelleen suurin osa nuorista etenee koulutusjärjestelmässä perinteisten vaiheiden mukaisesti.

Tavoitteena on myös **valinnaisuuden lisääminen tutkintojen muodostumissäännöksillä**. **Valinnaisuudella vastataan** saman tutkinnon sisällä **työelämän eri tavoin suuntautuneisiin ja osin hyvinkin erikoistuneisiin osaamistarpeisiin**. Pakollisten ja valinnaisten tutkinnon osien lukumäärä ja painoarvo tutkinnossa **määräytyisivät työelämän osaamistarpeiden ja tutkinnon luonteen perusteella**. Valinnaisuuden lisääntyessä tulisi kuitenkin huolehtia siitä, että valinnaisuus ei vähennä tutkintojen tuot-

tamaa ammattipätevyyttä. Erityisesti säänneltyjen ammattien osalta on tärkeää varmistaa, että tutkinnon pakolliset osat tuottavat riittävän ammattitaidon suhteessa alan ammatinharjoittamissäädöksiin.

Ammatillisen koulutuksen **tutkintojärjestelmän tulee työelämän tarpeiden lisäksi palvella myös yksilöitä ja mahdollistaa yksilöllisiä tarpeita vastaavien valintojen tekeminen ja joustavat opintopolut**. Tutkintoihin sisältyvä valinnaisuus, tutkinnon osien suorittamismahdollisuudet sekä yhteisten tutkinnon osien uudistettu rakenne tukisivat tutkintoihin sisältyvää joustavuutta ja **yksilön osaamisen kehittymistä hänen omien tarpeidensa mukaisesti**. Joustavat opintopolut ja tutkintoihin sisältyvä valinnaisuus edistävät myös koulutuksellista tasa-arvoa ja vähentävät tarpeetonta moninkertaista koulutusta.

Osaamisperusteiset tutkinnon osat

Tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet määriteltäisiin nykyiseen tapaan kuvaamalla tutkinnon perusteissa, mitä tietyn tutkinnon osan suorittanut henkilö tietää, ymmärtää ja pystyy tekemään. **Ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden osaamisperusteista kuvaustapaa vahvistettaisiin edelleen**, sillä ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden määrittely tietoina, taitoina ja osaamisena parantaa tutkintojärjestelmän läpinäkyvyyttä, vertailtavuutta ja ymmärrettävyyttä. **Osaamisperusteisuus kuvaa tutkinnon suorittajan osaamista riippumatta koulutuksen järjestämisestä** ja edistää osaltaan myös oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuskoulutuksen joustavaa yhdistämistä. Lisäksi **osaamisperusteinen kuvaustapa edistää aikaisemmin hankitun osaamisen**, etenkin epävirallisen ja arkioppimisen, **tunnistamista ja tunnustamista osaksi tutkintoja**. **Osaamisperusteinen kuvaustapa edistää myös huomion kiinnittämistä koulutuksen tuloksiin, mikä tukee koulutuksen laadun parantamista**.

Tutkinnon perusteet

Opetushallitus päättäisi tutkinnon perusteet kullekin ammatillisena peruskoulutuksena ja näyttötutkintona suoritettavalle ammatilliselle perustutkinnolle. **Tutkinnon perusteissa määrättäisiin tutkinnon ammatillisten osien ammattitaitovaatimukset sekä yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteet**. Lisäksi tutkinnon perusteissa määrättäisiin näissä tutkinnon osissa vaadittavan **osaamisen arvioinnista, kuten ammattitaidon osoittamistavoista, arvioinnin kohteista ja arviointikriteereistä**.

Tutkinnon perusteet

Opetushallitus määrää *tutkinnon perusteet* kullekin 4 a §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvalla tutkinnolla.

Tutkinnon perusteissa määrätään:

- 1) tutkintonimikkeet;
- 2) tutkinnon muodostuminen;
- 3) tutkintoon sisältyvät tutkinnon osat sekä tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuus osaamispisteinä; sekä
- 4) tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet sekä osaamisen arviointi.

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma

Koulutuksen järjestäjän päättämän opetussuunnitelman tulee olla tutkinnon perusteiden mukainen.

Koulutuksen järjestäjän tulee päättää opetussuunnitelmassaan ainakin seuraavista järjestettävää koulutusta koskevista asioista:

- 1) koulutuksen toteuttamistavat;
- 2) työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen toteuttaminen;
- 3) opiskelijan yksilölliset valinnan mahdollisuudet sekä tutkinnon osien järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa;
- 4) opinto-ohjauksen toteuttaminen ja opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta;
- 5) erityisopetuksen toteuttaminen;
- 6) opiskelijan arvioinnin yleiset periaatteet;
- 7) aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menettelytavat.

Lisäksi koulutuksen järjestäjän tulee päättää opetussuunnitelmassaan tutkintokohtaisesti tutkinnon osien tarjonnasta, suorittamisjärjestyksestä ja opiskelijan osaamisen arvioinnista. Koulutuksen järjestäjän tulee päättää myös koulutuksen toteuttamistavoista ja -ajoista sekä oppimisympäristöistä.

Työssäoppiminen

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon tulee sisältää **osaamisen hankkimista työssäoppimisen kautta vähintään 30 osaamispistettä.**

Opiskelijan arviointi

Arviointia koskevaa sääntelyä ehdotetaan terminologisesti muutettavaksi siten, että arvioinnin yhteydessä ei käytettäisi enää käsitettä opintosuoritusten arviointi. Muutos korostaisi sitä, että **osaamisperusteisen ajattelun myötä opiskelijan osaamisen arvioinnissa on tavoitteena siirtyä yksittäisten opintosuoritusten arvioinnista työelämän työ- ja toimintaprosesseja vastaavien laajojen osaamiskokonaisuuksien arviointiin.**

Säännöksissä pyrittäisiin myös nykyistä selkeämmin **erottamaan oppimisen ja osaamisen arviointi. Oppimisen arviointi on opiskelijan tukemista ja ohjaamista ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisessa.** Oppimisen arvioinnilla tarkoitetaan opiskelijan osaamisen kehittymisen seuranta ja arviointia opiskelun aikana sekä opiskelijalle osaamisen kehittämisestä annettavaa palautetta. **Osaamisen arvioinnissa puolestaan arvioidaan, hallitseeko opiskelija tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet.** Osaamisen arvioinnissa arvioidaan **osaamisen tasoa**, josta pääsääntöisesti annetaan arviointiasteikon mukainen arvosana. Osaamisen osoittamisen uusiminen ja arvosanan korottaminen on määritelty.

Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arvioinnin periaatteet

Opiskelijan arvioinnilla ohjataan ja kannustetaan opiskelua, kehitetään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin, annetaan tietoa opiskelijan osaamisesta sekä varmistetaan tutkinnon tai opetussuunnitelman perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen.

Opiskelijan osaamisen arviointi

Opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä tutkinnon tai opetussuunnitelman perusteissa määrättyyn osaamiseen. Osaamisen arvioinnin perusteella annetaan tutkinnon osan arvosana. Valtioneuvoston asetuksella säädetään osaamisen arviointiasteikosta.

Osaamisen arvioinnin oikaiseminen

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin.

Osaamisen osoittamisen uusiminen ja arvosanan korottaminen

Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää **mahdollisuus osaamisen osoittamisen uusimiseen**, jos opiskelijan osaamisen arviointi on hylätty. Jos opiskelijan osaamisen arviointi on hylätty, koulutuksen järjestäjän tulee tarvittaessa varata opiskelijalle **mahdollisuus muutoin osoittaa sellainen osaaminen, joka mahdollistaa opiskelun etenemisen.**

Osaamisperusteisuus ja osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistäminen

Myös nuorilla voi olla sellaisia valmiuksia ja esimerkiksi harrastustoiminnan kautta saavutettua osaamista, joka vastaa ammatillisen perustutkinnon ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Ammatillisessa peruskoulutuksessa on jo nykyisin mahdollista tunnistaa ja tunnustaa aikaisemmin hankittua osaamista, **mutta tutkintojen muodostuminen työelämän työ- ja toimintakokonaisuuksia vastaavista tutkinnon osista ja tutkintojen osaamisperusteinen määrittely edistäisivät** periaatteen toteutumista entisestään.

Opiskelijalla on oikeus saada tutkinnon tai opetussuunnitelman **perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita vastaava aikaisemmin hankittu osaaminen tunnistetuksi ja tunnustetuksi.** Osaamisen tunnustamisella voidaan saada suoritetuksi tutkinnon osia kokonaan tai osittain.

OSAAMISPERUSTEISUUS SÄÄDÖKSISSÄ JA PERUSTEISSA

- Ammatillinen tutkinto on osaamiskokonaisuus
- Osaamisala-käsite koulutusohjelma-käsitteen tilalle
- Osaamispisteet tutkintojen ja tutkinnon osien mitoituserusteeksi
- Ammatillisen perustutkinnon tavoitteiden määrittely osaamisperusteisesti
- Tutkinnon muodostuminen työelämän toimintakokonaisuuksien ja työprosessien pohjalta
- Osaamisperusteiset tutkinnon osat ja niiden osaaminen
- Pakollisiksi määritellyt tutkinnon osat – kaikilla tutkinnon suorittaneilla tutkintotyyppin kriteereiden ja vaatavuustason mukainen alan ydinammattitaito
- Valinnaisuudella vastataan saman tutkinnon sisällä työelämän eri tavoin suuntautuneisiin ja osin hyvinkin erikoistuneisiin osaamistarpeisiin
- Osaamisperusteiset tutkinnon perusteet ja osaamisperusteiset koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmat ja toiminta
- Työssäoppiminen osaamisen hankkimista
- Opiskelijan osaamisen arvioinnissa yksittäisten opintosuoritusten arvioinnista työelämän työ- ja toimintaprosesseja vastaavien laajojen osaamiskokonaisuuksien arviointiin
- Oppimisen arviointi opiskelijan tukemista ja ohjaamista ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisessa
- Osaamisen arviointi – miten opiskelija hallitsee tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet
- Mahdollisuus osaamisen osoittamisen uusimiseen ja arvosanan korottamiseen
- Tutkintojen muodostuminen työelämän työ- ja toimintakokonaisuuksia vastaavista tutkinnon osista ja tutkintojen osaamisperusteinen määrittely – osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistäminen
- Perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita vastaava aikaisemmin hankittu osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan.

3. ECVET:n toimeenpano TUTKE 2 -säädösten pohjalta

Euroopan komissio antoi kesäkuussa 2009 jäsenmailleen ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten siirtojärjestelmää koskevan suosituksen. ECVET-järjestelmää (European Credit system for Vocational Education and training) voidaan käyttää apuna mm. toisessa Euroopan maassa hankitun osaamisen ja suoritettujen opintojen tunnustamisessa. ECVET:n käyttöönotolla on kaksi laajempaa tavoitetta. Sen lisäksi että ECVET edistää kansainvälistä liikkuvuutta ensisijaisesti Euroopan unionin alueella, ECVET helpottaa myös elinikäistä oppimista. Tavoitteena on helpottaa opintosuoritusten siirtoa, keräämistä ja tunnustamista yhtenäisen kuvaustavan avulla. Lähtökohtana on oppimistuloksiin perustuva järjestelmä, jossa oppimistulokset määritellään tietoina, taitoina ja pätevyytinä. Jokaista tutkintoa ja sen jokaista tutkinnon osaa voidaan kuvata ECVET-pisteiden määrällä. ECVET:n käyttö perustuu kansalliseen lainsäädäntöön ja suosituksissa annettuihin toimintaperiaatteisiin.

ECVET-opintosuoritusten siirtojärjestelmässä keskiössä ovat tutkinnot ja tutkintojen osat, joiden **arvioidut ja hyväksytyt oppimistulokset eli osaamisen tunnistaa ja tunnustaa** kunkin maan toimivaltainen viranomainen siten, että oppimistulokset **voidaan kerätä tutkintoa varten tai siirtää toiseen opinto-ohjelmaan tai tutkintoon**. ECVET-järjestelmä sisältää välineet ja menettelytavat, kuten tutkintojen kuvauksen tutkinnon osina, oppimistuloksina ja pisteinä, opintosuoritusten siirtoon liittyvät toimenpiteet sekä asiakirjat, kuten kumppanuussopimukset, oppimissopimukset ja käyttöoppaat.

Peruseriaate on, että **osaamista voidaan hankkia mistä vain, ja sitä voivat myös arvioida muut kuin oman oppilaitoksen opettajat, kunhan yhteistyö- ja oppimissopimuksissa varmistetaan, että tavoiteltu osaaminen ja osaamisen arviointi vastaavat tutkinnon perusteita**. ECVET-pisteillä, joista Suomessa käytämme nimitystä **osaamispiste, annetaan täydentävää tietoa**.

ECVET perustuu: oppimistuloksiin tai osaamiseen, tutkintoihin ja tutkinnon osiin, ECVET-pisteisiin (Suomessa osaamispisteisiin), muualla osoitetun osaamisen siirtämiseen osaksi tutkintoa, keskinäiseen luottamukseen, organisaatioiden väliseen kumppanuuteen ja dokumentointiin, eli samoihin asioihin, joita TUTKE 2 -muutokset myös tuovat.

ECVET:n toimeenpano tehdään osana tutkintojen ja perusteiden uudistamista. Tähän kuuluvat osaamisperusteisuuden vahvistaminen ja osaamispisteet tutkintojen ja tutkinnon osien mitoituksen perustana. Osaamispisteiden määrittelyssä lähtökohtana ovat ECVET-suosituksen mukaiset kriteerit, ja ne korostavat tutkinnon osien pisteiden määrittelyssä osaamisen laajuutta aikaperusteisuuden sijaan. Näin osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen vahvistuu. Osana toimeenpanoa otetaan käyttöön myös ECVET-välineet kuten yhteistyösopimus (Memorandum of Understanding), oppimissopimus (Learning Agreement), toimintamallit ja oppaat.

4. Osaamisperusteisuuden vieminen koulutuksen järjestäjän toimintaan

TUTKE 2 -säädosmuutosten ja uusien tutkinnon perusteiden toimeenpanossa keskeistä on se, että **ammattitaitovaatimukset eli työelämässä vaadittava osaaminen tulee saada opetuksen ja ohjauksen sekä arvioinnin ja osaamisen tunnustamisen lähtökohdaksi kaikkien koulutuksen järjestäjien toiminnassa. Jotta tämä toteutuu, on siirryttävä pois oppiaine- ja sisältö- ja aikakeskeisyydestä.** Sama lähtökohta on jo nykyisissä tutkinnon perusteissa, mutta se ei ole toteutunut kaikilta osin. Osaamispisteet ja ECVET:n toimeenpano eivät tuo muutoksia tutkintoihin, tutkinnon osiin, ammattitaitovaatimuksiin, arvioinnin kohteisiin tai arviointikriteereihin. **Ammatillisessa peruskoulutuksessa opintoviikkojen tilalle tulevat osaamispisteet.** Sillä on vaikutuksia koulutuksen järjestäjän toimintaan, opetussuunnitelmiin, henkilökohtaisiin opiskelusuunnitelmiin, opetuksen ja opettajien työn suunnitteluun sekä muun muassa opintohallintojärjestelmiin.

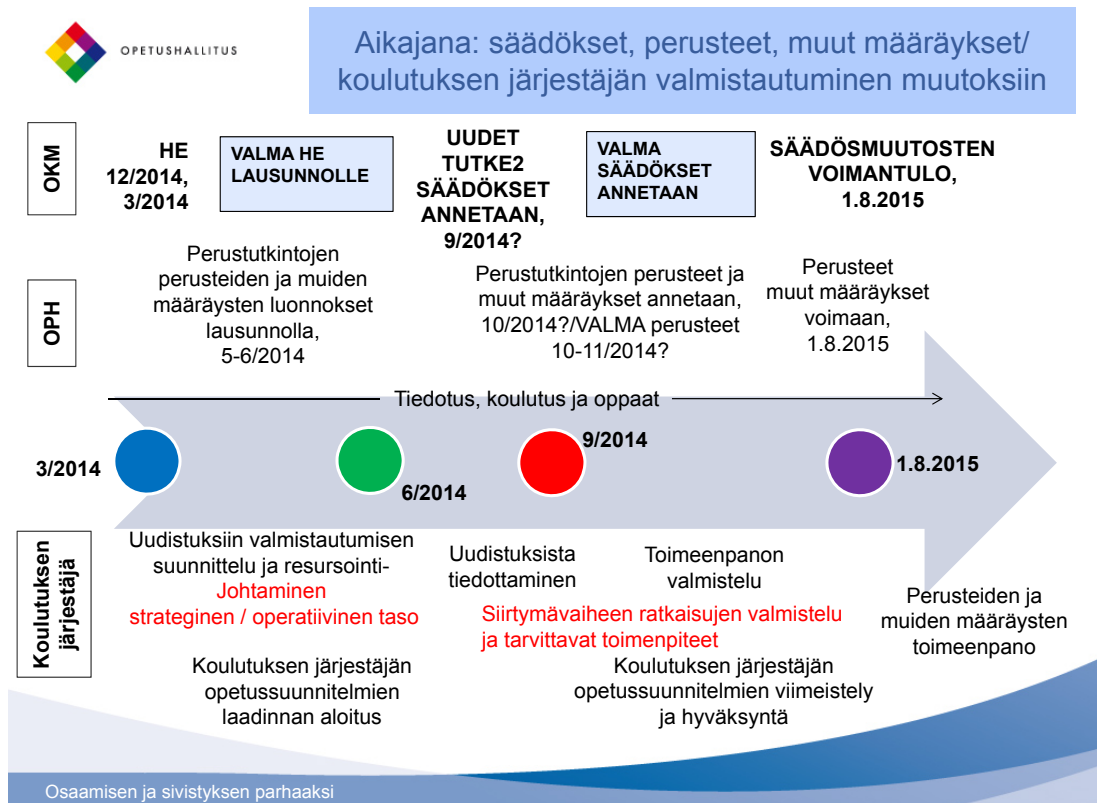
Muutoksia tarvitaan usein opettajuudessa ja oppilaitoksen toimintakulttuurissa – muutosta ajattelussa ja toiminnassa. Opettajan työn muutokset riippuvat siitä, kuinka tähän asti on opettajan roolia ja työtä jäsennetty. Opettajaa tarvitaan kuten ennenkin, mutta opettamisen ja arvioinnin lähtökohtana tulee olla osaaminen ja sen saavuttamisen tukeminen. Opintoviikkojen edellyttämä opetus ei ole keskiössä, vaan se opetus ja ohjaus, jota opiskelija tarvitsee osaamisen hankkimisen tueksi. Avoimia oppimisympäristöjä ja opetusteknologian mahdollisuuksia voidaan hyödyntää. Osaavat koulutuksen järjestäjät, opettajat ja muu henkilökunta tekevät muutoksen yhdessä.

Muutoksia tulee myös opiskelijalle. Oppiaineiden opiskelusta siirrytään osaamisen hankintaan ja osaamisen osoittamiseen. Tämä tuo mukanaan uudet käsitteet: tutkinnon osat, osaamispisteet, osaaminen, oppimistulokset, osaamisen hankkiminen ja osaamispisteisiin, ei aikaan, perustuva opintotuki. Kansallinen ja kansainvälinen liikkuvuus helpottuu; ECVET-järjestelmä otetaan käyttöön osana tutkintojen ja perusteiden toimeenpanoa. Suomessa on hyvät lähtökohdat kokeilujen ja monivuotisen kouluttautumisen ansiosta.

Koulutuksen järjestäjien on tärkeää arvioida oman organisaationsa tilanne ja sen perusteella määritellä muutostarpeet, linjata ja johtaa muutosprosessia kokonaisvaltaisesti. Koulutuksen järjestäjän on tarpeen sekä strategisella että operatiivisella tasolla suunnitella ”askelmerkit” muutoksen toteuttamiseen ellei osaamisperusteisuus jo ole toteutunut.

OSAAMISPERUSTEISUUS KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN TOIMINTAAN

- Osaamisperusteisuus tulee saada pedagogisen toiminnan perustaksi. Ajattelutavan muutos on keskeistä.
- Osaamisen hankkiminen ja osaamisen laadunvarmistaminen tulevat pedagogisen toiminnan lähtökohdiksi.
- Osaaminen ja sen saavuttamiseksi tarvittavat oppimisprosessit, opetus- ja ohjaus- sekä arviointiprosessit ovat keskeisiä.
- Oppijan osaaminen ja sen kehittymisen tuki tulee saada keskiöön ja pedagogisen toiminnan lähtökohdaksi.
- Oppimisen ja opetuksen suunnittelussa opiskelijalla jo olevan osaamisen päälle rakennetaan tarvittavin osin uutta osaamista.
- Osaamisen tunnustamista ja tunnustamista on edelleen tehostettava ja määrällisestä suorittamisesta on siirryttävä osaamisen hankintaan ja sen osoittamiseen.
- Kaikki opiskelijat, sekä aiemmin aloittaneet että uudet, siirtyvät uuteen järjestelmään 1.8.2015 – asiaan on valmistauduttava hyvin, jotta vältetään sekä opiskelijoiden tarpeettomat lisäsuoritukset että ylimääräiset kustannukset.
- Opettajaa tarvitaan kuten ennenkin, mutta opettamisen ja arvioinnin lähtökohtana tulee olla osaaminen ja sen saavuttamisen tukeminen. Opintoviikkojen edellyttämä opetus ei ole keskiössä, vaan se opetus ja ohjaus, jota opiskelija tarvitsee osaamisen hankkimisen tueksi.
- Oppiaineiden opiskelusta siirrytään osaamisen hankintaan ja osaamisen osoittamiseen, opintoviikoista osaamis pisteisiin – opiskelijoille tulevista muutoksista tiedottaminen on tärkeää.
- Myös työelämälle tiedottaminen on suunniteltava.

OSA II

Osaamisperusteisuus ja koulutuksen järjestäminen – askelmerkkejä osaamisperusteisuuden vahvistamisen tueksi

Koulutuskeskus Sedu
Reija Lepola
Hellevi Lassila
Kristiina Takaneva
Kirsi Lounela

1. Taustaa

Tämän tukimateriaalin tavoitteena on antaa ammatillisen peruskoulutuksen koulutuksen järjestäjille työkaluja ja vinkkejä osaamisperusteisuuden vahvistamiseksi omassa toiminnassaan ja toimintaympäristössään. Tukimateriaaliin on koottu lisäksi käytännön esimerkkejä eri osa-alueilta.

Tukimateriaali sisältää taulukkomuotoisia koosteita osaamisperusteisuuden strategisen ja operatiivisen toimeenpanon tueksi. Koosteiden (2. luku) avulla koulutuksen järjestäjä voi itsearvioida oman toimintansa nykytilannetta sekä saada vinkkejä siitä, miten edetä osaamisperusteisuuden vahvistamisessa. Lukujen loppuun on lisäksi koottu käytännön esimerkkejä.

Checklist osaamisperusteiseen koulutuksen järjestämiseen (3. luku) antaa vinkkejä kysymysten muodossa pohdittavaksi, millaisin askelin koulutuksen järjestäjä voi muuttaa toimintaansa osaamisperusteiseen suuntaan.

Tukimateriaali on laadittu Opetushallituksen ja koulutuksen järjestäjien edustajien yhteistyönä.

2. Itsearvioinnin työkalulla askelmerkkejä osaamis- perusteisuuden vahvistamiseen

2.1 Strateginen taso

Koulutuksen järjestäjän päätökset, linjaukset ja ohjeistukset

Tutkintojen uudistamisessa ja ECVET-järjestelmässä keskeistä on osaamisperusteisuus, ja sen myötä korostuvat yksilölliset valinnan mahdollisuudet ja joustava opintojen eteneminen. Osaamisperusteisuuden toteutumiseksi luodaan edellytykset koulutuksen järjestäjän hyväksymissä säännöissä, päätöksissä ja suunnitelmissa. Liikkeelle voidaan lähteä esimerkiksi selvittämällä, miten seuraavat dokumentit tukevat osaamisperusteista koulutuksen järjestämistä:

Strateginen taso	Kysymyksiä pohdittavaksi	Hyväksytyt	Valmistelussa	Seuraavat toimenpiteet
Hallinnolliset säännöt ja ohjeet	<p>Miten koulutuksen järjestäjän päätökset, linjaukset ja ohjeistukset tukevat osaamisperusteisuuden vahvistamista?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Hallintosääntö ja johtosääntö ■ Toimintasääntö ja toimintaohjeet ■ Koulutuksen järjestäjän laadunhallinnan ja arvioinnin järjestelmä ■ Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteinen osa ■ Henkilöstöpoliittiset linjaukset ■ Tietohallintojärjestelmä ■ Henkilöstökoulutus 			
Toimeenpano	<p>Miten koulutuksen järjestäjä on valmistellut/valmistelee osaamisperusteisuuden toimeenpanosuunnitelman?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ oppilaitos-/yksikköjohtoon sitouttaminen ■ vastuuhenkilöt ja vastualueet ■ aikataulut ■ itsearviointi 			
Tiedotus	<p>Miten koulutuksen järjestäjä on laatinut/laatii tiedotussuunnitelman?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ oppilaitos-/yksikköjohtoon sitouttaminen ■ vastuuhenkilöt ja vastualueet ■ tiedotuksen kohderyhmät; sisäiset/ulkoiset ■ aikataulut ■ itsearviointi 			

Case Sedu

Osaamisperusteisuuden vahvistamista koskevat ohjeistukset ja muut linjaukset:

- Toimintaohjelmat ja -ohjeet, joissa huomioitiin osaamisperusteisuuden näkökulma:
  - toimintaohjelmat: pedagoginen, opiskelijahyvinvointi, työelämäyhteistyö, kansainvälisyys, viestintä ja markkinointi, yrittäjyys, opetusteknologia, tietohallinto
  - opetussuunnitelman laadinnan toimintaohje
- Päätös nelijaksojärjestelmään siirtymisestä tavoitteenaan tukea tutkinnon osittain etenemistä
- ja tutkintojen jäsentämistä työelämälähtöisiksi jaksoiksi ja ”modulointia” tukeva vuosityöaika- ja kokeilu
- Päätös toimeenpanoa tukevasta opiskelijahallintojärjestelmästä
- Ammattiosaamisen toimielimen valvonta-, ohjaus- ja arviointitehtävien määrittely. Ohjeistukset päivitettiin sisältämään mm. kansainvälisen työssäoppimisen ja osaamisen arvioinnin ulkomailla.
- Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteinen osa ja pedagoginen ohjelma yhdistettiin ja dokumentti päivitettiin sisältämään linjaukset, jotka velvoittavat oppimisympäristöjen, -menetelmien ja opetusteknologian kehittämistyöhön.

Määriteltiin organisaatorakenne uudelleen siten, että se tukee entistä paremmin pedagogista kehittämistä:

- Pedagoginen kehittäminen irrotettiin omaksi kehittämisalueekseen, jota johtaa oma kehittämispäällikkö.
- Kehittämistyön organisointi koulutuksen järjestäjätason työryhmien kautta (esim. opetussuunnitelma-, yrittäjyys- ja kansainvälisyysvastaavien työryhmä sekä opetusteknologiaryhmä).
- Työryhmien edustajat toimivat muutosagenteina yksiköissä.

Koulutuksen järjestäjän toimeenpanosuunnitelma

Koulutuksen järjestäjän kannattaa laatia toimeenpanosuunnitelma muutoksen läpivientiä tukemaan. Siinä on hyvä huomioida toimeenpanoprosessin eri osaprosessit ja jokaiselle prosessille omistaja sekä muut vastuutoimijat. Toimeenpanoa arvioidaan ja seurataan suunnitelmassa sovitun mukaisesti.

Koulutuksen järjestäjän itsearviointi			
Toteutussuunnitelma	Hyväksytty	Valmistelussa	Seuraavat toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> ■ Prosessit on kuvattu ■ Prosessin omistajuudet ja vastuut on määritelty ■ Päätökset toimeenpanon resursoinnista on tehty ■ Päätös toimeenpanoa tukevasta palautejärjestelmästä ■ Arviointitiedon analysointi ja hyödyntäminen kuvattu osana kehittämistyötä			

Case Sedu

- Osaamisperusteisuuden vahvistamista tukevat prosessikuvaukset (esim. työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen prosessit, HOPS-prosessi) on laadittu siten, että toiminnan lähtökohdaksi on otettu osaaminen ja sen saavuttamiseksi tarvittavat oppimisprosessit tai opetus- ja ohjaus- sekä arviointiprosessit. Prosessissa huomioidaan osaamisen työelämäläheisyys ja elinikäisen oppimisen avaintaidot.
- Arvioidaan osaamisen kehittämistarpeet kohderyhmittäin. Esim.
  - Työelämä
  - Ammattiosaamisen toimielin
  - Henkilökunta
    - ~ osaamiskartoitukset ja niiden pohjalta laadittu henkilöstön koulutussuunnitelma
- Toimeenpanon etenemisen seuranta ja arviointi
  - Johdon katselmukset eri yksiköissä
  - Toimeenpanosta vastaavien työryhmien toiminnan seuranta
- Vertaismentorointi (opettajat, toiset koulutuksen järjestäjät)

Sedun toimeenpanon aikajanakaavio on liitteessä 1.

Koulutuksen järjestäjän tiedotussuunnitelma osaamisperusteisuuden vahvistamisesta

Koulutuksen järjestäjän on tärkeää suunnitella tiedotus osaamisperusteisuuden toimeenpanosta organisaatiossaan. Tiedotuksessa huomioitavia kohderyhmiä ovat ainakin uudet ja jatkavat opiskelijat, opiskelijoiden kotiväki, henkilökunta, työelämä ja muut sidosryhmät. Tiedotuksen aikataulutuksessa on tärkeä pohtia tiedotuksen optimaalista ajankohtaa eri kohderyhmien osalta.

Koulutuksen järjestäjän itsearviointi			
Tiedotussuunnitelma	Hyväksytyt	Valmistelussa	Seuraavat toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> ■ Miten tiedotuksen prosessi on suunniteltu/suunnitellaan?<ul style="list-style-type: none"> - aikataulut - kohderyhmät - viestinnän sisällöt - vastuhenkilöt			

Case Sedu

Tiedotus **kohderyhmittäin ja eri näkökulmat huomioiden** (opiskelija/kotiväki/opettaja/työelämä/elinkeinoelämä/sidosryhmät kotimaassa ja ulkomailla):

- Opiskelijat, opettajat, opinto-ohjaajat, huoltajat: joustavien opintopolkujen avaaminen (toimintaa tukevat hankkeet: JOBI, Osaamisen Oma polku ja Oppimisen SULO -hankkeet). Tiedotus siitä, missä ja miten opiskelijat voivat tehdä yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen mahdollistamat valinnat; menettelytavoista ja vastuista sopiminen
- Opettajat: opettajan työn suunnittelun muutos siirryttäessä opintoviikoista osaamis-
pisteisiin

- Kaikki kohderyhmät:
  - aikasidonnaisuuden poistuminen siirryttäessä opintoviikoista osaamispisteisiin
  - tutkinnon osittain eteneminen
  - osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen sekä oppimisen ja osaamisen arvioinnin ohjeistuksen jalkauttaminen ja toimintaa ohjaavien ohjelmien/ohjeistusten käyttöönotto
  - osaamisperusteisuus kansainvälisillä opiskelujaksoilla.

2.2 Operatiivinen taso

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteinen osa, tutkintokohtaiset opetussuunnitelmat ja henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat

Opetushallitus määrää tutkinnon perusteet. Koulutuksen järjestäjä laatii perustutkinnon perusteiden pohjalta koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteisen osan, tutkintokohtaiset opetussuunnitelmat sekä opiskelijoiden henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat.

Koulutuksen järjestäjän itsearviointi			
Opetussuunnitelman yhteinen osa, Tutkintokohtainen opetussuunnitelma, henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	Tehty	Valmis- telussa	Tulevat toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> ■ Opetussuunnitelmaprosessin vastuuhenkilöt, yhteistyökumppanit (työelämä, kotiväki, opiskelijat, muut koulutuksen järjestäjät) ja -foorumit on määritelty. ■ Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteinen osa on päivitetty tutkinnon uudistusten edellyttämällä tavalla. ■ Tutkintokohtaiset opetussuunnitelmat on päivitetty tutkinnon uudistusten edellyttämällä tavalla. ■ Koulutuksen järjestäjä on määritellyt, miten osaamisperusteisuuden toteuttaminen opetussuunnitelmissa arvioidaan. ■ Tutkinnon osien osalta noudatetaan säädösten ja tutkinnon perusteiden määrittelemiä osaamispisteitä. ■ Tutkinnon osat arvioidaan ja merkitään suoriterekisteriin kokonaisuuksina. Tutkinnon osaa pienemmät kokonaisuudet dokumentoidaan tarvittaessa, kun osaaminen on saavutettu. Ohjeistus tutkinnon osaa pienempien kokonaisuuksien merkinnästä annetaan myöhemmin. ■ Osaamisen tunnistamista ja tunnustamista varten on laadittu ohjeisto, ja sen tiedottaminen on suunniteltu. ■ Osaamisen tunnistamista ja tunnustamista arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. ■ Opetussuunnitelma mahdollistaa erilaiset osaamisen hankkimistavat. ■ Yksilöllisesti hankittu osaaminen hyväksytään osaksi tutkintoa tunnustamisen ja tunnustamisen kautta. ■ Jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma HOPS ja sitä päivitetään. ■ Opiskelijalla on mahdollisuus toteuttaa yksilölliset valintansa tutkinnon perusteiden mukaisesti. 			

Case-esimerkkejä:

- Osaamisperusteisten koulutuksen järjestäjätason opetussuunnitelmien laadinnan uusi toimintaohje, jossa huomioidaan seuraavat näkökulmat: osaamisperusteisuus, työelämälähtöisyys, valinnaisuus, joustavuus ja elinikäisen oppimisen avaintaidot, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä oppimisen ja osaamisen arviointi
- Opetussuunnitelman laadinnan prosessikuvaus
- Opetussuunnitelmien tekijöillä yhteinen Moodle-oppimisympäristö, johon on kerätty yhteiset linjaukset, oppaat ja ohjeita, tutkintojen perusteet rtf-muodossa sekä keskustelupalstoja. Mukaan on päästetty kaikki halukkaat henkilökunnasta (Omnia). Moodlesta voi nähdä, ketkä ovat käyneet sivustolla ja missä aineistoissa. Tämän voi korvata myös joku muu alusta, jossa opetussuunnitelmatyötä voidaan tehdä yhteisöllisesti.
- Suunnitelma ja vastuunjako tutkinnon ja paikallisesti tarjottavien tutkinnon osien sekä poikkeustapauksissa tutkinnon osaa pienempien kokonaisuuksien osaamisen pisteytyksestä Opetushallituksen määräyksen mukaisesti
- Selvitys tutkinnon osien valintamahdollisuuksista toisista tutkinnoista/lähitutkinnoista
- Ammatillisten ja yhteisten tutkinnon osien sekä elinikäisen oppimisen avaintaitojen integrointi moduuleittain
- Kahden tutkinnon suorittamisen organisoiminen selvittäminen, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten yhteinen työryhmä
- eHOPS-työkalun käyttömahdollisuuksien selvittäminen.

Osaamisperusteinen oppimisen ohjaaminen sekä oppimisympäristöjen, -menetelmien ja opetusteknologian hyödyntäminen

Osaamisperusteisuuden ja työelämälähtöisyyden vahvistaminen antaa samalla henkilölle mahdollisuuden käyttää uudenlaisia opetusmenetelmiä ja toimia monipuolisissa oppimisympäristöissä. Tärkeää on pohtia, miten osaamisperusteisuus toteutuu oppimisen ohjaamisessa, oppimisympäristöissä ja -menetelmissä sekä opetusteknologiassa. Henkilöstöä tuetaan ja järjestetään tarvittavaa koulutusta.

Koulutuksen järjestäjän itsearviointi			
Opetus ja ohjaus, oppimisympäristöt, -menetelmät ja opetusteknologia	Tehty	Valmis- telussa	Seuraavat toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> ■ Opiskelijan osaamisen hankkimista tukevan opetuksen ja ohjauksen järjestäminen tapahtuu tutkinnon osittain työelämälähtöisesti. ■ Aikasidonnaisuus poistuu ja tilalle tulee osaamisperusteisuus siirryttäessä opintoviikoista osaamispisteisiin. ■ Oppimisen ohjaaminen tukee yksilöllisiä joustavia opintopolkuja. ■ Hyödynnetään osaamisperusteisuutta tukevia oppimisympäristöjä ja -menetelmiä, esim. työelämässä tapahtuvaa oppimista, yrittäjyyttä, virtuaaliopetusta, sosiaalista mediaa. ■ Toteuttamissuunnitelmat mahdollistavat ajanmukaiset oppimisen tavat. ■ Kansallinen ja kansainvälinen liikkuvuus mahdollistetaan opintojen aikana.			

Case esimerkkejä

- Oppiminen ja osaaminen/uusi opettajuus -teemavuosi. Kaikkiin koulutusjärjestäjän yksiköihin suuntautunut Oppimisen kumous -kiertue, jonka aikana tiedotettiin osaamisperusteisesta opetuksen ja ohjauksen suunnittelusta ja toteutuksesta eri näkökulmista
- Tutkinnon osittain eteneminen
  - Työelämän edustajat ja opiskelijat mukana työelämän osaamiskokonaisuuksiin pohjautuvan opetuksen jaksotuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa
  - Ammatillisten ja yhteisten tutkinnon osien sekä elinikäisen oppimisen avaintaitojen integrointi moduuleittain
- Yhteisten tutkinnon osien oppimiseen hyödynnetään käänteistä oppimista (esim. Khan Academyn malli: <https://www.khanacademy.org/>), jolloin opiskelija etukäteen opettelee asiaa verkkomateriaalin avulla ja oppilaitoksessa tai työpaikalla ohjatusti soveltaa ja tekee käytännössä.
- Tutkintokohtaiset opetussuunnitelmavastaavat toimivat muutosagenteina osaamisperusteisessa opetuksessa.
- Selvitys tutkinnon osien valintamahdollisuuksista toisista tutkinnoista/lähitutkinnoista
- Valinnaisuuden organisointi koulutuksen järjestäjätasolla
- Kahden tutkinnon suorittamisen organisointi lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten yhteisessä työryhmässä (esim. Opinlakeusverkosto)
- Koulutuksen järjestäminen siten, että opiskelijan on mahdollista edetä opinnoissaan nopeammin, jos hänellä on aiempaa osaamista tai hän suoriutuu osaamisen hankkimisesta nopeammin.
- Joustavat Oma polku -toteutukset. Esim. www.sedu.fi/omapolku
- Yksilöllisiä ja joustavia opintopolkuja koskeva ohjaus- ja neuvontayhteistyö (koulutuspäälliköt, kansainvälisyystyöryhmä, yrittäjyystyöryhmä, opetussuunnitelmavastaavien työryhmä, opetusteknologiatyöryhmä, opettajamentorit sekä opinto-ohjaajat)
- Opinto-ohjaajien, opintosihteerien ja pedagogisten kehittäjien yhteistyö
- Opetussuunnitelmia eri opintopoluille (Omnia). Tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien jälkeen opintopolkujen opetussuunnitelmia ”opintopolut suunnittelun avuksi” <https://www.omnia.fi/web/ammattiopisto/opetussuunnitelmat>
- Hyödynnetään esim. seuraavia oppimisympäristöjä ja -menetelmiä: verkko-oppiminen, mobiilioppiminen, osuuskunnat, Vuosi Yrittäjänä -ohjelma, työpajatoiminta
- Rakennusalan perustutkinto: oppimisympäristönä rakennustyömaa, hiusalan perustutkinto: oppimisympäristönä kampaamo, pintakäsittelyala: oppimisympäristönä osuuskunta
- Oppimisympäristöjä ja tiloja suunniteltaessa haetaan vuorovaikutteisuutta tukevia ratkaisuja
- Opetussuunnitelmat, oppimisympäristöt ja tarjonta mahdollistavat kansainvälisyysosaamisen kartuttamisen kotikansainvälisyyden keinoin.
- Kansainvälisyysosaaminen on osa kaikkien tutkintojen opetussuunnitelmia.
- Kansainvälisyysosaamista tukeva opetus ja oppimisympäristöt omassa oppilaitoksessa ovat keskeisessä asemassa koulutuksen työelämälähtöisyyden ja osaamisperusteisuuden toimeenpanossa.
- Opiskelijoiden kansainvälisen liikkuvuuden laadun arvioimisessa osaamisperusteisuus ja elinikäisen oppimisen avaintaitojen kehittyminen ovat keskeisiä arviointikriteerejä. Ulkomaanjaksoa koskevat asiat dokumentoidaan oppimissopimukseen (learning agreement). Oppimissopimus sisältää aiemmin opitun kuvauksen, ulkomaanjakson oppimistavoitteet, arviointimenettelyt ja arviointiin liittyvät vastuut kohdemaassa sekä tunnistamisen ja tunnustamisen menettelyt kotimaahan palatessa. Lue lisää: FINECVET <http://www.finecvet.fi>

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä oppimisen ja osaamisen arviointi

Opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on tärkeä arvioinnin alue oppimisen ja osaamisen arvioinnin ohella. Tunnistamisen ja tunnustamisen merkitys opiskelijan yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen toteutumisessa on entistä merkityksellisempää. Opiskelijahallintojärjestelmien tulee vastata muuttuneita tarpeita ja HOPS:n opiskelijan opintopolun suunnittelua ja toteutumisen seuranta.

Koulutuksen järjestäjän itsearviointi			
Tunnistaminen ja tunnustaminen, oppimisen ja osaamisen arviointi	Valmis	Valmis- telussa	Ei aloitettu
<ul style="list-style-type: none"> ■ Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen ohjeistus ja käytännöt tukevat tutkinnon uudistuksen mukaisesti yksilöllisyyttä ja joustavuutta ja kattavat kansallisen ja kansainvälisen liikkuvuuden. ■ Opetussuunnitelman yhteinen osa ja tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien arviointia koskevat ohjeet kuvaavat selkeästi tunnistamisen ja tunnustamisen sekä oppimisen ja osaamisen arvioinnin käsitteet ja menetelmät. ■ Oppimisen arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijaa opiskelussa, kehittää opiskelijan kykyä itsearviointiin ja antaa tietoa oppimisen edistymisestä. ■ Osaamisen arviointi varmistaa tutkinnon perusteiden tai opetussuunnitelman ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen.			

Case Sedu

Kansainvälinen liikkuvuus

- Opiskelijoiden ulkomaanjaksojen aikana hankitusta osaamisesta saadaan arviointi kohdemaan edustajalta. Kansainvälisen yhteistyökumppanin edustaja antaa arvionsa siitä, osaako opiskelija ne asiat, jotka oppimissopimukseen (learning agreement) on kirjattu.
- Arvioinnin menettelyistä sovitaan oppimissopimuksessa. Oppimissopimukseen liitetään arviointiin tarkoitetut dokumentit. ECVET:n mukaisesti tarkoituksena ei ole siirtää suomalaista ammattiosaamisen näyttöjärjestelmää ulkomaille sellaisenaan, vaan sopia yhteistyökumppanin kanssa menettelyistä, joilla oppimistavoitteisiin pääsy kohdemaassa arvioidaan.
- Ulkomailla hankitun osaamisen siirtämiseen käytetään esimerkiksi Europassin liikkuvuustodistusta (Europass Mobility). Liikkuvuustodistus, arviointidokumentti ja vaihtojakson ohjauksesta vastaavan opettajan kanssa käyty palautekeskustelu toimivat perusteena ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamiselle ja tunnustamiselle osaksi opiskelijan perustutkintoa. Vertailukohtana käytetään oppimissopimukseen ennen jaksoa kirjattuja oppimistavoitteita. Jos tavoitteet voidaan katsoa sellaisenaan täytyneiksi, huolehtii vaihtojakson ohjauksesta vastaava siitä, että suoritettujen tutkinnon osat viedään opiskelijan opintosuoritusrekisteriin.
- Jos osaamistavoitteet eivät ole sellaisinaan täytyneet tai on opittu myös muuta suunnitellusta poikkeavaa, huomioidaan tämä tunnistamisessa ja tunnustamisessa sekä opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa (HOPS).

Henkilöstön osaamisen kehittäminen

Henkilöstön ajantasainen ja työelämälähtöinen osaaminen muodostaa pohjan osaamis-
perusteiselle koulutukselle. Henkilöstölle on tärkeää tarjota mahdollisuuksia kehittää
osaamistaan monipuolisesti.

Koulutuksen järjestäjän itsearviointi			
	Toteutetut toimenpiteet	Valmistelussa olevat toimen- piteet	Suunnitellut toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> ■ Henkilöstökoulutusprosessi on määritelty. ■ On olemassa menetelmä henkilöstön pedagogisen osaamisen arvioimiseksi ja kehittämiseksi. ■ Organisaatiossa on kartoitettu strategian pohjalta tarvittava osaaminen. ■ Yksilölliset kehittämis- ja kouluttautumissuunnitelmat on tehty ja ne pohjautuvat strategioihin. ■ Koulutuksen järjestäjä on huolehtinut perehdytyksestä siten, että opettajilla on riittävä osaaminen opetussuunnitelman toteuttamiseen.			

Esimerkkejä

- Osaamiskartoitukset (esim. Oskar & Osma -hanke)
- Henkilökunnalle suunnatut koulutukset
  - osaamisperusteisuudesta sekä oppimisen ja osaamisen arvioinnista
  - oppiminen ja osaaminen/uusi opettajuus - teemavuosi. Oppimisen kumous -kiertue kaikkiin yksiköihin. Sen aikana tiedotettiin osaamisperusteisesta opetuksesta ja ohjauksesta eri näkökulmista: erilaiset oppimisympäristöt (osuuskunnat, NY-yritykset, työpajat), yksilölliset opintopolut (mm. Kansainvälisyyden Oma polku, Yrittäjyyden Oma polku), moduloinnin mallit
  - Pedagogiset huiput -koulutus osaamisperusteisuudesta ja oppimisen ja osaamisen arvioinnista
  - Osaamisen kumous: tutkinnon osittain eteneminen, moduloinnin tuki ja ECVET-ajankohtaiskatsaus yksiköittäin
- Työelämäpedagogiikan koulutus, koulutuksen suunnittelu ja arviointi yhdessä työelämän kanssa
- Opettajien työelämäjaksot
- HOJKS-työpajat
- Yksilöllisiä ja joustavia opintopolkuja koskevat koulutukset

Tiedotussuunnitelman toimeenpano

Koulutuksen järjestäjän itsearviointi			
Tiedotussuunnitelman toimeenpano	Hyväksytyt	Valmistelussa	Toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> ■ Tiedotus opiskelijoille siten, että he pystyvät tekemään saamaansa informaatioon pohjautuen päätöksiä yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen osalta sekä ymmärtävät päätösten mahdolliset vaikutukset uralla suuntautumiseen ■ Siirtyminen oppiaineajattelusta ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin sekä osaamistuloksiin perustuvaan toimintaan ■ Siirtyminen työelämän toimintakokonaisuuksiin pohjautuvien tutkinnon osien opetukseen (arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit huomioiden) sekä osaamisen osoittamiseen perustuvaan toimintaan ■ Siirtyminen opintoviikkoajattelusta osaamispisteisiin ■ Kansallisen ja kansainvälisen liikkuvuuden mahdollisuudet ■ Tiedotus kohderyhmittäin ■ henkilöstö, opiskelijat, koti, työelämä ■ Yhteistyö muiden sidosryhmien kanssa ja vastuista tiedottaminen 			

Case Sedu

- Pelillinen ohjaustyökalu joustavien opintopolkujen valintoja tukemaan kohderyhmänä perusopetuksesta siirtyvät opiskelijat.

3. Checklist osaamisperusteiseen koulutuksen järjestämiseen

	Kysymyksiä pohdittavaksi	Seuraavat toimenpiteet
Opetussuunnitelman yhteinen osa, tutkintokohtaiset opetussuunnitelmat ja henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat	<p>Miten varmistetaan, että koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteinen osa on päivitetty tutkinnon uudistusten edellyttämällä tavalla?</p> <p>Miten varmistetaan, että tutkintokohtaiset opetussuunnitelmat on päivitetty tutkinnon uudistusten edellyttämällä tavalla? Entä oppimisen ja osaamisen arviointisuunnitelmat?</p> <p>Miten koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmat mallinnetaan ja ohjeistetaan tutkinnon uudistusten edellyttämällä tavalla? Miten opetussuunnitelmien päivitystyö on vastuutettu?</p> <p>Mahdollistavatko opetussuunnitelmat erilaiset osaamisen hankkimistavat ja -ajankohdat?</p> <p>Miten työ- ja elinkeinoelämä osallistuu opetussuunnitelmien valmisteluun? Entä opiskelijat tai muut koulutuksen järjestäjät?</p> <p>Miten koulutuksen järjestäjä arvioi opetussuunnitelmien osaamisperusteisuutta ja sitä, miten opetus toteutuu osaamisperusteisesti?</p> <p>Miten varmistetaan, että yksilöllisesti hankittu osaaminen hyväksytään osaksi tutkintoa tunnistamisen ja tunnustamisen kautta?</p> <p>Miten osaamisen tunnistamista ja tunnustamista arvioidaan ja kehitetään?</p> <p>Miten varmistetaan, että opiskelijoille laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma HOPS?</p> <p>Miten opiskelijalle mahdollistetaan yksilöllisten valintojen toteuttaminen ja yksilöllisen osaamisen saavuttaminen tutkinnon perusteiden mukaisesti?</p> <p>Miten koulutuksen järjestäminen käytännössä mahdollistaa yksilölliset valinnat?</p>	

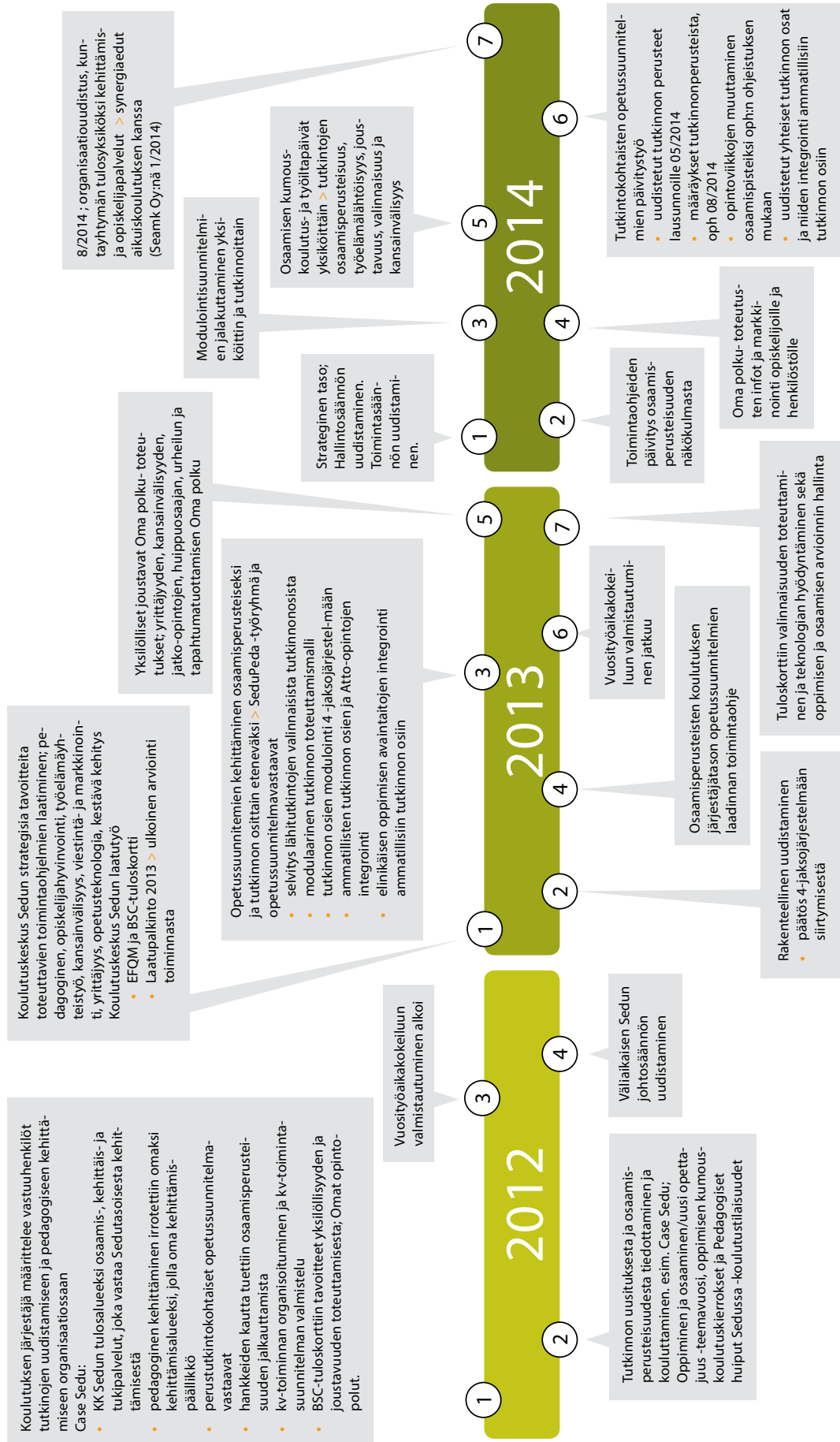
<p>Osaamisperusteinen oppimisen ohjaaminen sekä oppimisympäristöt</p>	<p>Miten tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten saavuttamista tukeva oppimisen ohjaaminen ja arviointi toteutetaan oppimistuloskeskeisesti?</p> <p>Miten painopiste siirtyy oppiaine-, sisältö- ja aikakeskeisyydestä osaamiskeskeisyyteen?</p> <p>Miten yhteiset tutkinnon osat on integroitu ammatillisiin tutkinnon osiin?</p> <p>Miten varmistetaan, että koulutuksen järjestäminen tapahtuu tutkinnon osittain työelämälähtöisesti?</p> <p>Miten työelämän osaamiskokonaisuuksiin pohjautuva oppiminen toteutetaan käytännössä?</p> <p>Miten huomio siirtyy opetuksesta oppimiseen ja siihen, miten opiskelija voi saavuttaa työelämässä tarvittavan osaamisen?</p> <p>Miten valmistaudutaan siihen, että ammatillisessa peruskoulutuksessa opintoviikkojen tilalle tulevat osaamispisteet? Osaamispisteiden tulo vaikuttaa mm. koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmiin, henkilökohtaisiin opiskelusuunnitelmiin ja opettajien työn suunnitteluun.</p> <p>Miten opettajien tiimiosaamista ja yhteistyötä tuetaan?</p> <p>Miten koulutuksen järjestäminen tukee yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen mahdollistamista opiskelijoille?</p> <p>Miten kansallinen ja kansainvälinen liikkuvuus mahdollistetaan opintojen aikana?</p> <p>Miten koulutuksessa ja ohjauksessa hyödynnetään osaamisperusteisuutta tukevia oppimisympäristöjä ja -menetelmiä?</p> <p>Miten oppilaitosten tilaratkaisut tukevat osaamisperusteisuutta?</p> <p>Miten koulutuksen toteuttamissuunnitelmat mahdollistavat ajanmukaiset oppimisen tavat?</p> <p>Miten henkilöstön resursointi tukee oppimisympäristöjen ja monipuolisten toimintamallien kehittämistä?</p>	
---	--	--

<p>Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä oppimisen ja osaamisen arviointi</p>	<p>Miten osaamisen tunnistamista ja tunnustamista varten laadittu ohjeisto tukee osaamisperusteisuutta ja kattaako se kansallisen ja kansainvälisen liikkuvuuden?</p> <p>Miten opetussuunnitelman yhteinen osa ja tutkintokoh- taisten opetussuunnitelmien arviointia koskevat ohjeet kuvaavat tunnistamisen ja tunnustamisen sekä oppimisen ja osaamisen arvioinnin käsitteet ja menetelmät?</p> <p>Miten koulutuksen järjestäjä huolehtii työ- ja elinkeinoelä- män arviointiosaamisen päivittämisestä osaamisperuste- suutta tukeväksi?</p> <p>Miten oppimisen arviointi tukee opiskelijan oppimista? Kehittääkö se opiskelijan kykyä itsearviointiin ja antaa tietoa hänen osaamisestaan?</p> <p>Miten opiskelijahallintojärjestelmä tukee tunnistamista ja tunnustamista (esim. eHOPS)?</p>	
<p>Henkilöstön osaamisen kehittäminen</p>	<p>Miten osaamisperusteisuuden toimeenpano on huomioitu henkilöstökoulutuksessa?</p> <p>Miten henkilöstön pedagogista osaamista arvioidaan ja kehitetään?</p> <p>Miten henkilöstön kehittämistä ja kouluttautumista suunnitellaan?</p> <p>Miten koulutuksen järjestäjä huolehtii perehdytyksestä siten, että opettajilla on riittävä opetussuunnitelman toteu- tusta ja osaamisperusteisuutta tukeva arviointiosaaminen?</p> <p>Miten koulutuksen järjestäjä varmistaa, että henkilöstöllä on riittävä työelämäosaaminen?</p>	
<p>Tiedotus</p>	<p>Miten osaamisperusteisuus esiintyy tiedotuksessa: henki- löstölle, opiskelijoille, koteihin, työ- ja elinkeinoelämälle, muille sidosryhmille?</p> <p>Miten opiskelijoita ohjataan siten, että he pystyvät teke- mään informoituja päätöksiä yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen ja niiden kautta mahdollistuvan uralla suuntautumisen osalta?</p> <p>Miten kansallisen ja kansainvälisen liikkuvuuden mahdolli- suudet huomioidaan tiedotuksessa?</p>	

Liite 1. Askelmerkkejä osaamisperusteisuuden Koulutuskeskus Sedu

Askelmerkkejä osaamisperusteisuuden Koulutuskeskus Sedu

Verkkajulkaisu
ISBN 978-952-13-5837-1
ISSN 1798-8969